

APRÍL 2014

- 1. 4. 1694** – v **Krupine sa narodil Samuel Hruškovíc**, evanjelický kňaz, rektor v Sennom, farár v Kostolných Moravciach a Banskej Bystrici, superintendent Banského dištriktu; autor duchovných piesní, náboženskej lyriky, modlitieb, rukopisnej *Agendy* (1722) a vlastného životopisu, osvetľujúceho cirkevné a spoločenské pomery v prvej štvrtine 18. storočia; prekladateľ piesňovej tvorby z prostredia nemeckej evanjelickej ortodoxie; štvrtine 18. storočia; editor vydání Tranovského kancionálu z r. 1741 a 1745 a Katechizmu Dr. M. Luthera, vydávaného v desiatkach vydání (320. výročie)
- 2. 4. 1814** – v **Horných Rykynčiaciach sa narodil Karol Rafanides**, evanjelický kňaz, farár v Cuvári a Veľkom Krtíši; hudobný skladateľ, autor melódií k vlasteneckým piesňam a i. (200. výročie)
- 2. 4. 1839** – v **Klenovci zomrel Peter Pavel Šramko**, evanjelický kňaz, farár v Hrachove, Dobšinej a Klenovci; člen Učenej spoločnosti malohontskej, biograf významných evanjelických osobností Malohontu, autor duchovných piesní a zberateľ cirkevných nápevov, zostavovateľ partitúry k Tranovského kancionálu a funebrálu, prekladateľ nemeckej hymnologickej tvorby; zberateľ krojov a hudobných nástrojov (175. výročie)
- 2. 4. 1919** – **prvé zasadnutie Generálnej rady evanjelickej a. v. cirkvi na Slovensku v Bratislave**, ktorému predsedal vládny referent pre ev. a. v. cirkev, liptovský senior Ján Šimkovic. Rada zvolila svoje predsedníctvo (Jura Janošku z Liptovského Mikuláša a Milana Ivanku z Bratislavy). Zvolila aj administrátorov novozriadených dištriktov – Západného (biskupa Samuela Zocha a Milana Ivanku, dištriktuálneho a generálneho dozorca) a Východného (biskupa Jura Janošku a dozorca Jána Ružiaka) a jednotlivých seniorátov. Tajomníkom Generálnej rady sa stal Vladimír Pavel Čobrda zo Smrečian (95. výročie)
- 3. 4. 1874** – v **Bzinciach pod Javorinou sa narodil Žigmund Rizner**, evanjelický pedagóg, učiteľ v Bzinciach pod Javorinou, Mošovciach, Trenčianskej Teplej, jeden z prvých školských inšpektorov na východnom Slovensku; osvetový a národnokultúrny pracovník, organizátor národne uvedomelého slovenského školstva, člen Muzeálnej slovenskej spoločnosti a Matice slovenskej, zberateľ etnografického materiálu pre SNM v Martine; odborný publicista (140. výročie)
- 3. 4. 1949** – v **Dolnom Kubíne zomrela Anna Hroboňová**, osvetová pracovníčka a spisovateľka, autorka literárnych spracovaní pôvodných povestí a rozprávok z Oravy, interpretka ľudových piesní a balád, funkcionárka Živeny a YWCA (65. výročie)
- 4. 4. 1709** – v **Rajci sa narodil Ján Čerňanský**; evanjelický kňaz, farár v Paludzi, Hybiach, Hnúšti, Dolnej Strehovej, správca ev. a. v. školy v Súľove; náboženský básnik a bibliofil, autor duchovných piesní a príležitostných veršov, o. i. básnickej skladby o ničivom zemetrasení v Lisabone (1757), zberateľ starých tlačí a rukopisov (305. výročie)
- 4. 4. 1779** – v **Prešove zomrel Gregor Fabri**, evanjelický kňaz a pedagóg, učiteľ a subrektor

v Kežmarku, rektor evanjelického kolégia a farár v Prešove, superintendent Potiského dištriktu; básnik, autor duchovných piesní a oslavných básní, didaktik, reformátor v oblasti pedagogiky (235. výročie)

- 4. 4. 1904** – v **Pukanci sa narodil Gustáv Plavec**, evanjelický kňaz, farár v Devičí a Ružomberku; redaktor evanjelického mládežníckeho časopisu *Prameň*, člen správy Tranoscia, r. 1968 spolupredsedaajúci obrodnej všeobecnej pastorálnej konferencie v Turčianskych Tepliaciach; náboženský spisovateľ, autor historických prác *Tolerančný patent* (1931) a *Tristoročný Tranoscius* (1936), nábožensko-výchovnej a vzdelávacej literatúry, modlitieb a básní (110. výročie)
- 5. 4. 1834** – v **Starej Pazove (Vojvodina, dnes Srbsko) sa narodil Vendelín Bohboj Kutlík**, právnik, advokát, publicista, básnik, národnokultúrny pracovník; organizátor slovenského kultúrneho života a ochotníckeho divadla v Trnave a Bratislave (**zomrel 4. 6. 1904 v Bratislave**) – (180. a 110. výročie)
- 6. 4. 1824** – v **Novom Meste nad Váhom sa narodila Anna Jurkovičová-Hurbanová**; ochotnícka divadelná (a prvá slovenská) herečka (190. výročie)
- 7. 4. 1749** – v **Békešskej Čabe (Maďarsko) zomrel Samuel Tešedíkna jst.**, evanjelický kňaz, farár v Galgagyörku, Alberti a Békešskej Čabe; organizátor cirkevného života dolnozemskej slovenskej evanjelikov, autor náboženskej, cirkevno-historickej a teologickej literatúry, o. i. prvej slovenskej dolnozemskej tlače o posviacke ev. a. v. kostola v Békešskej Čabe, vydanej r. 1746 (265. výročie)
- 10. 4. 1754** – v **Uhorsku bol vydaný úradný zákaz prijímať do evanjelických škôl katolícke deti**; za jeho prestúpenie hrozila evanjelickým rektorom pokuta (260. výročie)
- 11. 4. 1549** – v **pražskej tlačiarňi umierneného katolíka Bartolomeja Netolického vyšla V prvom vydaní slávna Biblia utrakvistu Jiřího Melantricha z Aventýna a Sixta z Ottersdorfu**; dôsledne zrevidované vydanie Starej a Novej Zmluvy s novým prekladom kníh Makabejských – jeden z najvýznamnejších edičných počinov v Čechách v 16. storočí; *Melantriška*, vydávaná v početných reedíciách, slúžila nielen utrakvistom, ale aj evanjelikom a. v. a katolíkom (465. výročie)
- 12. 4. 1819** – v **Hnúšti zomrel Ján Korček**, evanjelický kňaz, farár v Hnúšti, gemerský senior; člen Učenej spoločnosti malohontskej, náboženský publicista a spisovateľ, autor kázní, príležitostných rečí, básní, cirkevnohistorických príspevkov a rozpráv z dejín Malohontu, uverejnených v *Solenniách Spoločnosti* (195. výročie)
- 14. 4. 2004** – v **Liptovskom Jáne zomrel Július Filo st.**, evanjelický kňaz, emeritný biskup Východného dištriktu, dlhoročný farár cirkevného zboru v Košiciach, teológ, pedagóg, náboženský spisovateľ a publicista, významná osobnosť ekumenického hnutia (10. výročie)
- 15. 4. 1694** – v **Brémach (dnes Nemecko) zomrel Juraj Gasicius**, pedagóg, astronóm, autor príležitostnej poézie; učiteľ vo Vroclavi a Wittenbergu, rektor školy

v Brémach, účastník diskusie o správnosti konania náboženských exulantov, ktorí sa v r. 1673 – 1674 vzdali duchovného úradu a odišli do vyhnanstva (320. výročie)

- 17. 4. 1919** – vo Viedni zomrel **Ladislav Medňanský**, akademický maliar, významný reprezentant krajinomaľby v duchu romantického realizmu barbizonskej školy a impresionizmu (95. výročie)
- 18. 4. 1524** – druhý ríšsky snem v Norimberku schválil formuláciu, podľa ktorej *evanjelium sa má kázať v súlade s výkladom všeobecnej cirkvi. Každé knieža by malo na vlastnom území uplatňovať wormský edikt, ak len môže*; fakticky prvé deklarovanie zásady *cuius regio – eius religio*, t. j. *koho panstvo, toho náboženstvo* (490. výročie)
- 18. 4. 1694** – v Dolnom Kubíne sa narodil **Juraj Ambrozi-Ambrosius**, evanjelický kňaz, pedagóg, vychovávateľ v Prešove a rektor školy v Necpaloch, farár vo Vrbovcích, Prietrži a Štítniku, superintendent Potiského dištriktu, náboženský spisovateľ, autor nábožensko-vzdelávacej literatúry, modlitieb, tvorca a prekladateľ duchovných piesní, výkladov Lutherových katechizmov, zať a spolupracovník Daniela Krmana st. pri jeho preklade *Biblie*, vydavateľ Krmanovej slovenskej agendy a katechizmu (320. výročie)
- 19. 4. 1529** – **protest evanjelických kniežat a miest na druhom sneme v Speyeri**; evanjelické ríšske kniežatá vyhlásili, že katolícka väčšina snemu nemá právo diktovať rozhodnutia v otázkach svedomia (*vo veci týkajúcej sa Božej cti a spásy našich duší a spasenia musí sa každý sám za seba postaviť pred Boha a vydať počet*) a že pre svoju vieru sú ochotné utátiť i vlastný život. Protestovali proti rozhodnutiam snemu a deklarovali, že sa nepripoja k ničomu, čo sa *akokoľvek prieči Bohu, svätému Božiemu slovu, našemu pravému svedomiu, spásu našich duší*. Vyhlásili, že *bezpečné učenie je len to, ktoré sa zhoduje s Božím slovom* a že sú rozhodnutí z *Božej milosti zachovávať rýdze a výlučné hlásanie len Božieho slova, tak ako je obsiahnuté v biblických knihách Starej a Novej zmluvy, a nepripustiť, aby sa k nemu čokoľvek pridávalo, čo by mu mohlo odporovať*. Svedectvo podpísali Ján Saský, Filip Hessenský, Juraj Brandenburský, Wolfgang z Anhaltu, Ernest z Lüneburgu a mestá Štrasburg, Norimberg, Ulm, Kostnica, Kempten, Lindau, Memmingen, Nördlingen, Heilbronn, Reutlingen, Isny, St. Gallen, Weisenburg, Winsheim. Toto bolo prvé spoločné vystúpenie ríšskych evanjelických stavov, ktoré súčasne stúpencom luterskej vetvy reformácie vynieslo pomenovanie *protestanti* (485. výročie)
- 19. 4. 1539** – cisár **Karol V. uzavrel s protestantmi vo Frankfurte n. Mohanom prímerie na 15 mesiacov** – pokračovanie *Norimberskéhopokojazbraní*; donútilo ho k tomu turecké nebezpečenstvo a zaujatosť bojmi na dnešnom holandskom území. Postavenie protestantov sa upevnilo, teológovia z evanjelickej i katolíckej strany sa mali stretávať a radiť o opätovnom cirkevnom zjednotení. Definitívne rozhodnutie o usporiadaní snem (475. výročie)

- 19. 4. 1619** – v **Spišskom Podhradí** zomrel **Štefan Xylander**, evanjelický kňaz, dekan v Levoči, farár v Krompachoch a Sabinove, dvorný kazateľ Krištofa Turza, farár v Spišskom Podhradí, senior XXIV. spišských miest, jeden z dvoch superintendentov pre Spiš a Šariš (pre zákaz starostu poľského zálohu úrad nemohol zastávať); obranca práv spišských a šarišských evanjelikov, redaktor dokumentov spišskopodhradskej synody, náboženský spisovateľ a básnik (395. výročie)
- 20. 4. 1494** – v **Eislebene** sa narodil sa **nemecký reformátor a humanista Johannes Agricola**, žiak, priateľ a časom odporca Dr. Martina Luthera, kazateľ v Eislebene, dvorný kazateľ v Berlíne a generálny dozorca evanjelickej cirkvi v Brandenbursku (okrem sporu o kresťanskej poslušnosti voči zákonom Starej a Novej zmluvy na sklonku života razil tézu organizačného i doktrinálneho zmierenia s katolíckou cirkvou pri zachovaní učenia o ospravedlnení z viery (520. výročie)
- 21. 4. 1629** – v **Žaškove** zomrel **Tomáš Dorotheicus-Doršic st.**, evanjelický kňaz, farár v Ružomberku a Žaškove, autor denníkových zápiskov, ktoré sú významným prameňom k histórii Reformácie na severe stredného Slovenska (385. výročie)
- 22. 4. 1724** – v **Kráľovci (dnes Rusko)** sa narodil **Immanuel Kant**, jedna z najvýznamnejších osobností nemeckej klasickej filozofie; **zomrel v Kráľovci 12. 2. 1804** (290. a 210. výročie)
- 22. 4. 1769** – v **Modre** zomrel **Ján Hradský**, evanjelický kňaz, farár v Krajnom, Modre, kazateľ v Podlužanoch, nábožensky perzekvovaný, autor teologickej dišputy (145. výročie)
- 22. 4. 1914** – v **Málinci** sa narodil **ThDr. Ondrej Žilák**, evanjelický kňaz, farár vo Zvolenskej Slatine; vysokoškolský pedagóg, vedúci katedry cirkevných dejín SEBF v Bratislave, cirkevný historik a publicista; kandidát na biskupa Západného dištriktu r. 1968 (100. výročie)
- 23. 4. 1529** – **Sasko, Hessensko, Štrasburg, Norimberg a Ulm** uzavreli ešte pred skončením ríšskeho snemu v Speyeri **tajnú spojeneckú zmluvu**, predobraz budúceho *Šmalkaldského spolku* (485. výročie)
- 24. 4. 1549** – v **Bardejove** sa narodil **Juraj Henisch**, lekár, prírodovedec, polyhistor, dekan univerzity v Bazileji, gymnaziálny učiteľ a inšpektor knižnice v Augsburgu; autor významných vedeckých diel z oblasti medicíny, geografie, astronómie a matematických učebníc (465. výročie)
- 24. 4. 1749** – vo **Folkušovej** sa narodil **Ondrej Lačný**, evanjelický kňaz a pedagóg, vychovávateľ v rodinách Serdaheliovcov a Ottlíkovcov, rektor v Trenčíne, farár na Morave, vo Vrbovom, dekan a nitriansky senior; náboženský spisovateľ, homiletik (265. výročie)
- 24. 4. 1939** – **únos a zbitie sučianskeho farára Vojtecha Hrušku príslušníkmi Hlinkovej gardy**; následné nepokoje rozhorčeného evanjelického obyvateľstva muselo

tlmiť žandárstvo a asistenčné jednotky armády (75. výročie)

- 26. 4. 1624** – vo **Winzigu (dnes Nemecko) sa narodil Samuel Pomarius**, evanjelický kňaz a pedagóg, rektor v Prievidzi a Spišskom Podhradí, prvý rektor prešovského evanjelického kolégia, profesor univerzity vo Wittenbergu, farár a superintendent v Lübecku; autor náboženských dišpút a teologických diel, prírodovedných a filozofických dizertácií, príležitostnej poézie, cirkevný historik (*Acta tragicadeformationis Eperjesensis*, 1673) – (380. výročie)
- 26. 4. 1909** – v **Bratislave sa narodil Alexander Kowarik**, evanjelický kňaz, farár v Spišských Vlachoch, Veľkom Krtíši a Kežmarku (kde sa zaslúžil o rekonštrukciu ev. a. v. kostola); šéfredaktor *Evangélikus Lap*, nositeľ nemeckého Záslužného kríža 1. triedy za zásluhy o udržiavanie nemeckého kultúrneho dedičstva na Slovensku (105. výročie)
- 27. 4. 1949** – v **Tisovci zomrel Samo Daxner**, advokát, politik, národný a kultúrny pracovník, cirkevný a svetský publicista, obhajca slovenských národovcov v súdnych procesoch v období maďarizačného útlaku; činiteľ hnutia utláčaných národností Uhorska, účastník zakladajúcej konferencie nemaďarských národov Uhorska (Viedeň 1893) a národnostného kongresu v Budapešti (1895), autor *Slovenského memoranda maďarskej vláde* (1892); člen vedenia Slovenskej národnej strany, signatár *Martinskej deklarácie*, stúpenec československého agrárneho hnutia, poslanec Revolučného národného zhromaždenia a senátor (65. výročie)
- 28. 4. 1769** – v **Rimavskom Brezove sa narodil Samuel Fabry**, evanjelický pedagóg a kňaz, učiteľ vo Švábovciach, rektor v Hanušovciach nad Topľou, učiteľ v Sabinove a farár v Kladzanoch; ľudovýchovný pracovník, pomológ, priekopník moderného ovocinárstva na Slovensku, prekladateľ odbornej poľnohospodárskej a pomologickej literatúry; príležitostný básnik (245. výročie)
- 29. 4. 1534** – **tajné kolokvium evanjelických a katolíckych teológov v Lipsku**, uskutočnené v snahe predísť otvorenému ozbrojenému konfliktu medzi Ferdinandom Habsburským a Jánom Fridrichom Saským, reprezentujúcimi katolícky tábor a evanjelický *Šmalkaldský spolok*. Diskusia o *Augsburskom vyznaní* (obhajovanom Melanchtonom) stroskotala najmä na učení o ospravedlnení z viery a chápaní omše a rozhovory napriek záujmu niektorých osobností z oboch strán boli prerušené (480. výročie)
- 29. 4. 1669** – v **Brezne zomrel Dávid Láni**, evanjelický kňaz a pedagóg, učiteľ v rodine Ilešházióvcov a rektor v Prievidzi, farár v dobrej Nive, Prievidzi, Banskej Bystrici a Brezne, superintendent Banského okolia; obranca evanjelickej cirkvi v období rekatolizácie, náboženský spisovateľ a teológ, autor dišpút a polemík, modlitieb a rukopisnej agendy (345. výročie)